

Vankulu Sosyal Araştırmalar Dergisi,
Sayı/Issue: 4 – Sayfa / Page: 185-210
ISSN: 2630-600X VAN/TURKEY

Makale Bilgisi / Article Info
Geliş/Received: 27.09.2019
Kabul/Accepted: 04.12.2019
Araştırma Makalesi / Research Article
Kış/Winter, 2019

TÜRK BASIN HAYATINDA İSLAMCI BİR YAYIN OLARAK SEBİL GAZETESİ (1976-1992)*

SEBİL NEWSPAPER AS AN ISLAMIC PUBLICATION IN TURKISH PRESS LIFE (1976-1992)

İbrahim Hakkı EROĞUL

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih ABD
ORCID: 0000-0003-2742-5335
ibrahim_erogul@hotmail.com

Öz

Sebil Gazetesi, Türkiye’de Ocak 1976’dan itibaren İslamcı ideoloji ile çıkarılan bir gazetedir. Bu gazetenin sahibi ve başyazarı Avukat Kadir Mısıroğlu’dur. Resmi olarak gazete künyesi taşıyan Sebil, haftalık yayınlanması sebebiyle içerik olarak dergi formatında yayımlanmıştır. Sebil, toplamda 269 sayı basılmıştır. Bunun 250 sayısı Türkiye’de, son 19 sayısı ise Almanya’da yayımlanmıştır. 1976-1980 arasında kesintisiz yayın yapan Sebil Gazetesi, 1980 darbesinden sonra Türkiye’de 2 yıl boyunca belli kesintilerle yayınlanmış ve 1982’de Türkiye’deki yayımı tamamen durmuştur.

1980 darbesinden sonra Almanya’ya giden Kadir Mısıroğlu, Sebil Gazetesi’ni 1988’den itibaren Almanya’da 19 sayı daha yayımlamayı başarmışsa da 1992’den sonra Sebil gazetesi bir daha yayımlanmamıştır. Gazetenin yazar kadrosunun çoğunluğu İslamcı cenaha mensuptur. Bu sebeple dergide bu ideoloji doğrultusunda yayınlar yapılmıştır. Sebil, o dönemlerde siyasi olarak kendisini Milli Selamet Partisi’nin çizgisine daha yakın hissetmiştir. Sebil’de yapılan haberler, yazılan yazılar ve öne çıkarılan konular İslamcı düşünceye göre şekillenmekte ve yayın politikası olarak Anti-Komünizm, Anti-Siyonizm, Anti-Emperyalizm ve Anti-Kapitalizm

* Bu çalışma Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde Doç. Dr. Mehmet Pınar danışmanlığında hazırlanan “Sebil Gazetesi’nde Yahudilik” başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

ilkeleri benimsenmiştir. Sebil, muhteva olarak yakın tarihten anekdotlar, hatıralar, inkılap eleştirileri, Siyonizm aleyhtarlığı, önemli din âlimlerinin görüşleri, Osmanlı Türkçesine dair yazılar ve aktüel konulara yer vermiştir. Özellikle de Sebil Gazetesinin kurucu ve başyazarı olan Kadir Mısıroğlu'nun görüşleri gazetesinin genel havasını belirlemiş; kapak tasarımları ve manşetleri karşıt siyasi oluşumlara muhalefeti apaçık ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: Sebil, Gazete, İslamcılık, Kadir, Mısıroğlu, İslam

Abstract

Sabil newspaper, from January 1976 Islamist Turkey is a newspaper issued by an ideology. The owner and editor of this newspaper is Lawyer Kadir Mısıroğlu. This newspaper, which is officially a newspaper, has been published in a magazine format as it is published weekly. A total of 269 issues were published in the Sebil newspaper. 250 number in Turkey, the number 19 has been published in Germany. Sabil newspaper, which broadcasts between 1976-1980, with certain deductions have been published after the 1980 coup in Turkey for 2 years and has completely stopped publication in 1982 in Turkey.

Kadir Mısıroğlu, who went to Germany after the 1980 coup, managed to publish 19 more issues in the Sebil Newspaper since 1988, but after 1992 the Sebil journal was not published again. The majority of the newspaper's writers are Islamist. For this reason, the journal has been published in line with this ideology. At that time, Sabil politically felt closer to the line of the Milli Selamet Party. The news, articles and issues raised in Sabil are shaped according to Islamist thinking and the principles of Anti-Communism, Anti-Zionism, Anti-Imperialism and Anti-Capitalism have been adopted as broadcasting policies. Sebil, anecdotes, memories from recent history, criticism of revolutions, anti-Zionism, opinions of important religious scholars, writings. In particular, the views of Kadir Mısıroğlu, the founder and editor of the newspaper Sebil, determined the general mood of the newspaper; cover designs and headlines have made clear opposition to opposing political formations.

Keywords: Sabil, Newspaper, Islamism, Kadir, Mısıroğlu, Islam

Giriş

İslamcılık fikri Osmanlı Devleti'nde 19. yy.da ortaya çıkmıştır. Bu akımın temel amacı İslamiyet'i bu topraklarda iman, ibadet, ahlak, felsefe, hukuk gibi konularda "yeniden"¹ hayata geçirebilmek ve Müslüman toplumunu karanlık günlerden, zalim ve baskıcı yöneticilerden kurtarmaktır (Kara, 1997: 16). İslamcılığın tarihsel sürecini tanımlayan başka bir fikir adamı olan Ali şeriati ise

¹ İsmail Kara "yeniden" kelimesini İslamcılık için bir anahtar kelime olarak nitelendirmektedir. Kara'ya göre İslamcılar, İslamcılığın Müslüman toplumunu tıpkı önceki asırlarda olduğu gibi yeniden büyük bir güç haline getireceğine inanmaktaydılar (Kara, 1997: 16).

İslamcılığın başlangıcını insanlığın başlangıcına dayandırır. İslamcılığın Habil-Kabil mücadelesi sonucu ortaya çıktığını ve bir sınıf mücadelesinden doğduğunu iddia eder. Şeriatî'ye göre Kabil ezen, Habil ise ezilen tarafı temsil eder. Dolayısıyla Ali Şeriatî, İslamcılığın aslında bir ezen-ezilen mücadelesi sonucu başladığını ifade eder (Şeriatî, 2007: 140).

19. yy.da Osmanlı aydınları, İslamcılık akımı sayesinde Osmanlı Devleti'nin bulunduğu gerileme ve çöküş süreçlerinden kurtulup, toparlanıp tıpkı önceki asırlarda olduğu gibi güçlü konumuna yeniden ulaşacağına inanıyorlardı. Bu sebeple Osmanlı ülkesinde; Sebilürreşad-Sırat-ı Müstakim, Beyanu-l Hak, Volkan gibi gazeteler yaptıkları basın-yayın faaliyetleri ile İslamcılığın toplum tarafından anlaşılması için çalışmışlardır (Kara, 1997: 16). Osmanlı Devleti'nde 19. yy.da inkişaf eden İslamcılık fikri bir başka İslam ülkesi olan Mısır'da da hemen hemen aynı asırda ortaya çıkmıştır. Muhammed Abduh'un (1849-1905) Mısır'da ortaya attığı reformist düşünceler ile Mısır'da filizlenmeye başlayan İslamcılık fikri, Hasan El Benna'nın (1906-1949) kurduğu Müslüman Kardeşler (İhvan'ül Müslimin) örgütü ile tam anlamıyla ve teşkilatlı bir şekilde vücut bulmuştur (Brnyjar, 2013: 45).

Osmanlı siyasi hayatında İttihad-ı İslam kavramlarının kullanılmaya başlanması (Panislamizm, İslamcılık) Sultan Abdülaziz'in saltanatının son yıllarına tesadüf etmektedir. Siyasi hayatta padişah, halife görevini üstlenmişti. Bu dönemde bazı İslamcı faaliyetler de bulunulmuştur. İslam âlemi üzerine yoğunlaşmış, dini öğretim oranı artırılmıştır. Cemaleddin Efgani gibi İslam âleminin etkili şeyh ve âlimleri onurlandırılmak üzere İstanbul'a çağrılmıştır. Şeyh Zafir, Şeyh Esad, Şeyh Ebulhud da bu şeyhlerden bazılarıdır (Eroğul, 2019: 2).

Ancak İslamcılık akımının Osmanlı'da tam manasıyla bir devlet politikası haline gelmesi ise II. Abdülhamit döneminde gerçekleşmiştir. Bu dönemde Osmanlı yönetimindeki Müslüman milletlerin Fransız İhtilali'nden etkilenmemesi için önemli projeler geliştirilmiştir. Dini kitaplar basılmış ve halka ücretsiz olarak dağılmış, Aşiret Mektepleri kurulmuş ve ileri gelen aşiret çocukları burada eğitilmiş, Hicaz demiryolu projesi geliştirilmiş, Arap vilayetlerine birinci sınıf vilayet statüsü verilmiş ve bu şekilde dini değerlerin toplumda ön plana çıkarılması sağlanmıştır (Kara, 1997: 29).

II. Meşrutiyet'in ilanından sonraki süreçlerde Osmanlı yönetimini ele geçiren İttihat ve Terakki Cemiyeti parti tüzüğünde İslami ifadelerle yer vermiştir. Hatta bu cemiyet, içerisinde İslamcılık

ve modern ilimlerin bir bütün olduğunu savunan Musa Kazım, Elmalılı Hamdi, Sait Halim, Mehmet Akif, Mustafa Sabri gibi şahsiyetleri barındırmıştır. (Sarıkaya, 1999: 14). Arnavutluk İsyanı, İttihat ve Terakki içerisinde Türkçülüğün ağır basmasına sebep olmuşsa da Mehmet Akif için durum tam tersi olmuştur. Mehmet Akif'in İslamcılık algısı başta İttihat ve Terakki'nin milliyetçi kanadından bazı izler taşısa da bu durum Arnavutluk İsyanı ile tamamen değişmiş, Mehmet Akif, milliyetçiliği küfür olarak nitelendirmiş ve Akif'in ümmetçi tavrı eserlerinde ve fiillerinde daha baskın gelmiştir (Ersoy, 2014: 165).

I. Dünya Savaşından sonra güneydeki Arap isyanları nedeniyle İslamcılık akımının iddialarının birçoğu zayıflamıştı. Milli Mücadele süreçlerinde Ankara'da teşkil eden milli harekete bütün varlıklarıyla katılan İslamcılar aynı zamanda hilafet ve saltanata da sempati duymaya devam edip bağlılıklarını da devam ettiriyorlardı. Mustafa Kemal, Milli Mücadele döneminde teşkil eden I. Türkiye Büyük Millet Meclisinde bulunan bütün farklı gurupları Müdafai Hukuk gurubu altında birleştirmiştir. Ancak bu durum farklılıkları tek bir noktada birleştirmek için yetmemiştir. Müdafai Hukuk gurubu kendi içerisinde I. Grup ve II. Grup olmak üzere iki guruba ayrılmıştır. I. Grup Mustafa Kemal'e bağlı olan yenilikçi ekip iken II. Grup Ali şükrü Bey'in başını çektiği ve çoğunu İslamcıların oluşturduğu gelenekçi guruptur. Milli Mücadelenin başarıya ulaşmasından sonra II. Gurup Mustafa Kemal tarafından tedrici bir şekilde tasfiye edilmiş, etkisiz hale getirilmişti (Kara, 1997: 30). Cumhuriyetin ilanından sonra Milli Mücadele'nin kurucu kadrosu arasında laiklik ve çağdaşlaşma konularında görüş ayrılığı vuku bulmuş, I. Gurubu oluşturan kesim Mustafa Kemal liderliğinde Cumhuriyet Halk Fırkası'nı (CHF), II. Gurubun fikirsel mirasını devralan muhafazakâr kanat ise Kazım Karabekir başkanlığında Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nı (TCF) kurmuşlardır (Çavdar, 2008: 263).

TCF, şeyh Sait İsyanı sonucu çıkarılan Takrir-i Sükn Kanunu kapsamında kapatılmış ve böylece Türkiye'de laikleşme hamlelerinin önu açılmıştır (Çavdar, 2008: 273). Cumhuriyet Halk Partisi(CHP) tek parti olarak ülkeyi 1946'ya kadar yönetmiş ve bu süreçte yapılan devrimler sonucu ülkede İslam dininin yaşam alanı daralmıştır. CHP'nin tek parti politikaları sonucu biriken tepkiler 1946'da kurulan Demokrat Parti'yi 1950'de tek başına iktidara taşımuştur. Demokrat Parti'nin (DP) ezanın tekrar Arapça okunması ve türbeleri ziyarete açması gibi İslami uygulamaları geri getirmesi, İslamcılar nezdinde puan kazanmalarına sebep olmuş böylece üst üste üç seçim kazanmalarını sağlamıştır (Duman, 1996: 29-30).

Demokrat Parti döneminde ülkede çıkarılan İslamcı yayınların sayısı artmış, İslami kurum ve düşüncelerin önü açılmıştır. Bu dönemde özellikle de CHP politikalarına ve Laiklik kavramına eleştiriler yoğunlaşmıştır. Örneğin Ali Fuat Başgil, Sebülürreşad gazetesindeki yazılarında Laiklik kavramının CHP tarafından yanlış anlaşıldığını ve yanlış uygulandığını ifade etmiş, Laikliğin hak ve özgürlükleri arttırdığını söyleyip CHP'nin geçmişte bunun tam tersini yaptığını belirtmiştir (Başgil, 1955: 55).

DP döneminde başlayan İslami neşriyat hamlesinin sacayaklarını; Nurettin Topçu'nun çıkardığı Hareket Dergisi, Necip Fazıl'ın çıkardığı Büyük Doğu Dergisi ve Sezai Karakoç'un çıkardığı Diriliş Dergisi oluşturur. Bulduğu dönemin en uzun soluklu dergileri arasına giren bu yayınlar, Türkiye'de İslamcı mücadelenin kimlik kazanmasında etkili olan temel yapı organları sayılabilir. Bu şahsiyet ve kurumlar arasında bazı metod farklılıkları olsa da hemen hepsi, Batı hayranlığına karşı İslami medeniyet oluşturma gayesi doğrultusunda birleşmişlerdir (Uzun, 2011: 106).

27 Mayıs 1960 Darbesiyle DP kapatılmış ve yeni bir anayasa oluşturulmuştur. 1960 anayasası olarak bilinen bu anayasa ile Türkiye'de sendikal, sosyal ve toplumsal alanda hak ve özgürlükler genişletilmiştir. İslamcı, solcu ve milliyetçi ideolojilerle sayısız dergi ve gazete çıkarılmaya başlanmıştır. Matbuat alanında ortaya çıkan bu çeşitlilik durumu İslamcı neşriyatta da kendini göstermiştir. İşte bu ambiyans içerisinde 1976 yılında Kadir Mısıroğlu tarafından Sebülürreşad gazetesinin fikri ve tarihi mirasını devralma iddiasını taşıyan Sebil Gazetesi çıkarılmaya başlanmıştır (Alkış, 2018: 4).

Sebil Gazetesi 1970'li yılların hem siyasi hem de toplumsal çalkantıları içerisinde Komünizm tehlikesine karşı Türkiye'de İslamcı düşüncenin tekrar canlılık kazanmasını hedeflemiş, bunun içinde hem güncel siyasette sert bir muhalefet odağı olmuş hem de tarih ve din ağırlıklı konularda gençliğin İslami bilinçle yetişmesine katkı sağlamaya çalışmıştır. Resmi olarak Gazete künyesiyle çıkarılan ancak dergi formatıyla yayın hayatına sunulan Sebil'de yapılan haberler, yazılan yazılar ve öne çıkarılan konular İslamcı düşünceye göre şekillenmekte ve yayın politikası olarak Anti-Komünizm, Anti-Siyonizm, Anti-Emperyalizm Anti-Kapitalizm ilkeleri benimsenmiştir. Sebil, muhteva olarak yakın tarihten anekdotlar, hatıralar, inkılap eleştirileri, Siyonizm aleyhtarlığı, önemli din âlimlerinin görüşleri, Osmanlı Türkçesine dair yazılar ve aktüel konulara yer vermiştir. Özellikle de Sebil Gazetesinin kurucu ve başyazarı olan Kadir Mısıroğlu'nun görüşleri gazetenin genel havasını

belirlemiş; kapak tasarımları ve manşetleri karşıt siyasi oluşumlara muhalefeti apaçık ortaya koymuştur (Alkış, 2018: 31).

Sebil, gazete künyesiyle yayımlanmasına rağmen haftalık yayımlanması ve zengin bir muhtevaya sahip olması nedeniyle içerik açasından dergi şeklinde yayımlanmıştır. Mısıroğlu Sebil'i günlük çıkarmak istemişse de o dönemin ekonomik şartları açasından haftalık ve dergi formatında bir gazete çıkarmak ona daha gerçekçi gelmiştir (Mısıroğlu, 1995: 318). Dolayısıyla Sebil için dergi ve gazete tabirlerinin hepsi kullanılabilir. Bu açıdan baktığımız zaman Kadir Mısıroğlu'nun çıkardığı Sebil, gazete künyesiyle çıkarılmış ancak dergi formatıyla yayın yapmıştır. Ancak bizim bu iki kavram noktasında tercihimiz resmi olarak taşıdığı künye olması hasebiyle gazete kavramıdır.

1. Sebil Gazetesi'nin Muhtevası

Sebil Gazetesi resmi olarak gazete ama içerik formatı itibariyle dergi şeklinde 1976 yılında Sebil Yayınevi'nde yayın hayatına başlamıştır. Başyazarı ve sahibi Kadir Mısıroğlu olan Sebil Gazetesi, 1976-1982 ve 1988-1992 tarihleri aralıklarında "Her şey Hak İçin" sloganıyla basılmıştır. 1980'e kadar Türkiye'de haftalık yayımlanan gazete, 1980 darbesi sonrasında Almanya'da aylık olarak yayın hayatına devam etmiştir (Eroğul, 2019: 13). 1976-1982 tarihleri arasında İstanbul'da Sebil Yayınevinde haftalık olarak toplam 250 sayı yayımlanan Sebil Gazetesi, 12 Eylül 1980 Darbesi sonucu yaşanan süreçler nedeniyle 1982'de Türkiye'deki yayın haklarına son verilmiştir. Kadir Mısıroğlu hakkında çıkan tutuklama kararı nedeniyle yurtdışına gitmiş Almanya'da Sebil Gazetesi'ni 1988-1992 yılları arasında aylık olarak 19 sayı daha yayımlasa da 1992'de yayımı tamamen durmuştur (Alkış, 2018: 31).

Siyasi olarak CHP'ye karşı sert bir tutuma sahip olan Sebil Gazetesi, CHP'ye karşı Milliyetçi Hareket Partisi (MHP), Adalet Partisi (AP) ve Milli Selamet Partisi (MSP) gibi sağ siyaset üreten partilere hitap etmiş ve bu partileri tek cephe halinde mücadele etmeye davet etmiştir (Mısıroğlu, 1976a: 3). Sebil'in yayın politikasını Kadir Mısıroğlu ve diğer Sebil yazarlarının dünya görüşleri oluşturmuştur. İslamcı bir gazete olmasında en önemli etkenin yazar kadrosunun hemen hemen hepsinin İslamcı dünya görüşüne sahip insanlardan oluşması nedeniyledir. Sebil'in Laik yönetime ve Kemalist sisteme yönelik muhalif tavrı ve amansız eleştirileri, Sebil Gazetesi hakkında 36 ayrı dava açılmasına sebep olmuştur. Sebil'de Kadir Mısıroğlu'nun yanı sıra eşi Aynur Mısıroğlu, Cemil Meriç, Ertuğrul Düzdağ, şakir Alparslan Yasa, Mustafa Yazgan, Sadık Albayrak, Selahattin

Eşçakırgil gibi isimler yazarlık yapmıştır. Mısıroğlu bazı yazılarında “Abdülmuhsin Es-Sebili” mahlasını kullanırken Şakir Alparıslan Yasa tüm yazılarında “Yesevizade” müstear adını kullanmıştır. 243. sayıdan itibaren dergi ismi: Sebil-Siyasî, Edebî, Tarihî, İlmî Aylık Gazete olmuştur.²

Sebil Gazetesi, günlük olarak değil haftalık olarak yayımlanmıştır. Bu nedenle gazete künyesi taşımasına rağmen dergi formatı ile çıkarılmıştır. Sebil’de; edebi, tarihi, siyasi, kültürel, dini, toplumsal olarak ele alınan konular daha derinlikli incelenmiş ve okurların dikkatine sunulmaya çalışılmıştır (Alkış, 2018: 33). Fikirselsel olarak çeşitlilik içeren Sebil Gazetesi, İslamcı bir ideolojiye sahip olması hasebiyle yayın politikasını anti-siyonizm, anti-komünizm ve anti-emperyalizm üzerine şekillendirmiştir (Eroğul, 2019: 14). Sebil öz ve içerik olarak İslamcı bir neşriyattır. Bunu içeriğindeki bütün yazılarda görmek mümkündür. Hatta kapaklarına bakmak bile yeterlidir. Bu nedenle Sebil ve yazarları o dönemlerde meşhur olan laikliği koruma kanun maddesi olarak ta bilinen Türk Ceza Kanununun “163³” sayılı maddesi gereği birçok yargı süreciyle karşı karşıya gelmiştir (Eroğul, 2019: 14).

2. Sebil Gazetesi’nin Hedefleri ve Temel Misyonu

Sebil Gazetesi 2 Ocak 1976 yılında ilk sayısını yayımlamıştır. Bu sayının kapağında Kazım Karabekir’in portesi yer almış ve üzerinde Karabekir’in eserlerinden alıntı olarak “Nasıl Hristiyan Olacaktık” başlığı yer almıştır (Sebil, 1976a: 1). Bu durum aslında Sebil’in yapacağı yayınlarda nasıl bir muhalif çizgide bulunacağını ipuçlarını taşıyordu. Sebil’in ilk sayısında Kadir Mısıroğlu “Başlarken” adlı bir başyazı yazıp gazetenin genel misyonuna ilişkin bilgiler vermişti. Bir mücadelede haklı olmanın sonuca ulaşmak için yeterli olmadığını belirtip sonuca ulaşmak için çeşitli basın-yayın araçlarına sahip olunması gerektiği ve bu araçların ehliyet ve liyakat ile kullanılmasının hayati bir önem arz ettiği ifade edilmiştir (Mısıroğlu, 1976b: 3). Mısıroğlu’na göre yaşanan asırda basın ve yayın araçlarının bir soğuk savaş malzemesi olduğu ve Türkiye’deki İslamcılarının bu malzemeyi menfi manada kullanma noktasında

² <http://katalog.idp.org.tr/dergiler/100/sebil> (E.T.:24.08.2019).

³Bu madde laikliği koruma adına 765 Sayılı Ceza Kanununa konulmuştur. 1991’de çıkarılan Terörle Mücadele Kanunu ile bu kanun ilga edilmiştir. Kanun Maddesi tam olarak şöyledir, 163’üncü madde: “Devletin sosyal ve ekonomik veya siyasi veya hukuki düzenini, kısmen de olsa dini esas ve inançlara uydurmak amacıyla veya siyasi amaçla veya siyasi menfaat temin ve tesis eylemek maksadıyla, dini veya dini hissiyatı veya dince mukaddes tanınan şeyleri alet ederek propaganda yapan veya telkinde bulunan kimse, beş yıldan on yıla kadar hapisle cezalandırılır” (Eroğul, 2019: 14).

hasımlarından ziyadesiyle geride kaldığını, Sebil Gazetesi'nin böyle bir ambiyans içerisinde doğup bu boşluğu doldurma iddiasıyla ortaya çıktığını ifade etmiştir (Mısıroğlu, 1976b: 3)

Mısıroğlu, Sebil'in temel hedeflerine ilişkin şunları yazmıştır: *“Sebil kıyamete kadar sürececek olan hak-bâtıl mücadelesinin savaş sahasına zinde bir kadro ile atılmaktadır. Ancak onu mağlub olan tesir ve itibara malik kılabacak olan, iman ehlinin rağbet ve yardımları olacaktır! Sebil, Türk Milleti'nin yüzyılı aşan bir zamandan beri boğulmak istenen gerçek sesini canhıraş bir sayfa halinde yükseltileceği için bu sesin vatanın en ücra köşelerinde bile inikasklar husule getireceğine inanıyoruz”* (Eroğul, 2019: 14-15). Mısıroğlu'na göre Sebil'in bir diğer amacı ise Müslüman gurupların aralarındaki farklılık, ayrılık ve hizipleşmeyi daha sonraki zamanlara bırakıp tüm Müslüman cemaatlerin gönül birliği oluşturmalarını sağlamak olduğunu ifade etmiştir.

Mısıroğlu 2018 yılında verdiği bir röportajda Sebil Gazetesi'nin çıkarılış gayesiyle ilgili şunları söylemiştir: *“Demek ki güç olan işe talip oldum. Yapılmayan işe talip oldum. Bu memlekette iman-küfür mücadelesi var. Bu bir soğuk harptir. Bir harpte nerede bir eksiklik varsa oraya takviye yapmak lazımdır. Bende isteseydim o dönem zamane şeyleri gibi bir şeyhlik kapardım. Çok basit. O şeylik taslayanlardan daha fazla sade zeka ile keramet göstermek kabiliyetindeyim. Benim 51 sene evvel Lozan için söylediğimi bugün devlet söylüyor. Ama ben işin zor olanını seçtim. Zor olanı. O İslamiyet'in unutulmuş olan cihadını hatırlatmak ve meşrutiyetten beri ezilen, ürkütülmüş kurbağaya döndürülmüş Müslümanlara cesaret aşulamak için ben mangaldan halıya sıçrayan ateşi elimle kapma kabilinden bir iş yaptım işin mahiyeti budur”* (Alkış, 2018: 34).

Sebil'in ilk sayısında gazetenin temel hedefleriyle ilgili fikirlerini belirten bir başka önemli Sebil yazarı ise Mustafa Yazgan'dır. Yazgan, derginin ilk sayısında yazdığı yazıda Sebil'in İslam Dünyası için ehemmiyet arz ettiğini belirtmiştir. Sebil'i, İslam'ı ve Müslümanları her alanda yok etmeye çalışan güçlerin karşısına çıkan bir “fikir kılıcı” olarak nitelendiren Yazgan, Sebil ve yazarlarını kutlu bir davanın mirasçıları olduğunu belirtmiş ve bahsettiği davanın kökünün arşa dayanan “Tuba Ağacı”na benzetip dallarının insanlığa umut olacağını ifade etmiştir (Eroğul, 2019: 15). Yazgan bu yazısında şunları belirtmiştir: *“Dişlene dişlene delik deşik edilen, saldırılan, koparılan, parçalanana, çalınan, satılan, kurtarılan, yine dişlenen bir vatanda, kurduğu medeniyetlerin şehadeti ile en soylu millet olduğunu ispat etmiş bulunan Müslüman-Türk milletinden tek kişi ve bu aziz topraklardan bir mezarlık tek parça kaldığı müddetçe, biz en az bin*

yıllık bir tarihin Anadolu ve onun insanı üstündeki haklarının yılmaz müdafileri olacağız. Bizi kökümüzden, kültürümüzden, manamızdan, özümüzden uzaklaştırmak gayesiyle bize kılıç çekenlerin, bize karşı saf tutanların, bizi anlamaktan aciz bulunanların karşısına “fikir kılıcı” ile çıkacağız. Onların mazlum kanı damlayan kılıçlarını er veya geç – Allah’ın izni ve yardımıyla- kıracağız. Kuvvetliyiz, çünkü Müslüman’ız. Hakkın ebedi davasına bağlananların kurtulacağına inanıyoruz” (Yazgan, 1976: 7).

Mısıroğlu Sebil’in 5. sayısında yayımlandığı bir başyazı ile kendince önemli bir tehlikeye dikkat çekmiş ve bu tehlike üzerinden Sebil’in temel vazifesine vurgu yapmıştır. Osmanlı Devleti ve Türkiye Cumhuriyeti’ni karşılaştırdığı yazısında, Osmanlı Devleti’nin kurucularının çoğunun –bazı tarihçilerin iddiasına göre- okuma yazma bilmeyen ümmi kişiler olduğunu belirtirken Türkiye Cumhuriyeti’nin kurucularının hemen hepsinin akademi ve medrese mezunu olmasına rağmen Türkiye Cumhuriyeti’nin Osmanlı Devleti’nin ihtişamını hâlâ yakalayamadığını ifade etmiştir. Bunun temel sebebini Cumhuriyet’i kuranların milletin iman ve hissiyatına zıt politikalar gütmelerine bağlamıştır (Eroğul, 2019: 16). Bu noktada en büyük tehlike olarak CHP’nin topluma sol ve komünizm aşladığını, bu durumun halkın maneviyatı için büyük bir tehlike oluşturduğunu iddia etmiştir. Mısıroğlu bu tehlikeli durumda ülkedeki bütün sağ partileri (MSP, AP, MHP) bir araya gelip CHP’nin bu sol ve komünist yaklaşımlarına karşı birleşmeye davet etmiş ve Sebil Gazetesi’nin bu noktada bir ara bulucu kendi deyimiyle “İslam Davetçisi” görevini üstleneceğini belirtmiştir (Mısıroğlu, 1976a: 3).

3. Sebil Gazetesi’nin Karşılaştığı Yargı Süreçleri

Sebil Gazetesi ve yazarlarıyla ilgili 36 ayrı dava açılmıştır ancak bu davaların tümünün içeriğine ulaşmak mümkün olmadığı gibi sadece birkaç dava içeriğine gazetede yer alan “Sebil Adliye” başlığı ile verilen haberler ile ulaşmak mümkün olmuştur (Eroğul, 2019: 17). Bu noktada verilen ilk haber gazetenin 40. sayısında başyazar Kadir Mısıroğlu ve bir diğer yazar olan Ahmet Selami ile ilgilidir. Mısıroğlu “Kemalist İnkılabın Anatomisi” adlı yazı dizisinden dolayı meşhur 163. madde ve 5816 sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanun kapsamında İstanbul 3. Ağır Ceza Mahkemesince hakkında dava açılmıştır (Sebil, 1976b: 7). Ahmed Selami ile ilgili dava ise gazetenin 20. sayısında dönemin Diyanet İşleri Başkanı Lütfi Doğan’ın mevki ve memuriyetine ilişkin yorumlarını içeren bir yazısı ile ilgilidir. Lütfi Doğan kendisine hakaret edildiğini iddia ederek İstanbul Basın Savcılığı’na Ahmed

Selami ve gazetenin sahibi Kadir Mısıroğlu hakkında suç duyurusunda bulunmuştur. Mısıroğlu ve Selami verdikleri ifadede yazılarında niyetlerinin kimseye hakaret etmek olmadığını sadece olayları nesnel bir şekilde ele aldıklarını belirtmişlerdir (Eroğul, 2019: 17).

Sebil'in 42. sayısında yayımlanan "Sebil Adliyede" başlığı altında verilen bir haberde Sebil yazarlarının bir taraftan okuyucularına en nitelikli haberleri ve yazıları ulaştırmak gayreti içerisindeyken diğer taraftan ise mahkeme koridorlarını arşınladıkları ifade edilmektedir. Bu haberde aynı zamanda gazetenin başyazarı Kadir Mısıroğlu ve gazete okuyucularının gönderdikleri mektuplara cevap yazması nedeniyle takibat altında bulunan Mustafa Yazgan hakkında Basın Savcılığının ifade vermek için kendilerine ayrı ayrı davetiyeler çıkarıldığı yazılmıştır (Sebil, 1976b: 2). Bundan böyle Sebil yazarlarının adliye koridorlarında sık sık görüleceği ifade edilmiş ve "mevlam görelim neyler neylerse güzel eyler" temennileri ile bu yazı sonlandırılmıştır (Eroğul, 2019: 2).

Sebil'in 43. sayısında Sebil Gazetesi ve yazarlarıyla ilgili mahkemeye sevk edilmiş bazı dava konuları yer almıştır. Sebil ile ilgili açılan bazı soruştırmaların şöyle sıralanmıştır;

"1 – Gazetemizin 36. sayısında yer alan İkinci Sultan Abdülhamit Han hakkındaki yazımızda merhumun yayımlanan ve halen piyasada serbest olarak satılan hatıratının 171. sahifesinden iktibas edilmiş bir cümleden dolayı TCK 163/4'e muhalefet,

2 – Aynı nüshada yayınlanan Tahir Yaman isimli okuyucumuzun mektubundan dolayı 5816 sayılı "Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar" kanununa muhalefet,

3 – Yine aynı nüshada -Kemalist İnkılab'ın Anatomisi- isimli yazıda Fahrettin Altay'ın hatıralarından iktibas edilmiş bazı cümleler için aynı kanuna muhalefet (Bu tefrikadan dolayı evvelce İstanbul 3. Ağır Ceza Mahkemesi'nde açılmış ve başyazarımızın yukarı haddi 12 sene olan bir hapis talebiyle görülmekte olan bir dava bulunduğu malumdur.) Fahrettin Altay'ın iktibasa esas itihaz edilen hatıratı ise piyasada serbest olarak satılmaktadır.

4 – Gazetemizin 32. sayısında neşredilen Mustafa Yazgan Bey'in yazısından dolayı da hem Kadir Mısıroğlu (Yazı İşleri Müdürü sıfatıyla) hem de yazar hakkında tahkikata geçildiği, takibatın TCK'nın 163/4 maddesi ile 5816 sayılı M. Kemal hakkındaki kanuna muhalefet iddialarıyla yürütüldüğü anlaşılmıştır." (Sebil, 1976c: 2).

Bu davaların dışında Sebil Gazetesi yurt dışında bazı kısıtlamalarla karşılaşmıştır. Bunun bir örneğine Sebil'in 181. sayısında "Düzenin Uşakları Avrupa'da Sebil Düşmanlığı Yapıyor" haberiyle yer verilmiştir. Fransa'nın Lyon şehrinden O.Türkobalı adlı

bir Sebil okuyucusunun bildirdiğine göre Fransa’da bulunan Türkiye konsoloslğunun basın biriminde çalışan Vahdettin Akgün isimli bir din görevlisinin Sebil’in bütün yayınlarının bir nüshasını toplattığı ve bununla ilgili Türkiye’deki ilgili birimlere raporlar verdiği ifade edilmiştir (Eroğul, 2019: 18). Sebil’de verilen bu haberde bu şahsın Ecevit hükümetine yaranmak amacıyla böyle bir işe başvurduğu yorumu yapılmıştır. Buna kanıt olarak da bu şahsın Marsilya Çalışma Bakanlığına resmi bir yazı yazdığı ifade edilir. Bu yazı şöyledir; *“Yine periyodik olarak gönderilen Sebil Mecmuası belirli bir siyasi partinin yayın organı şeklinde ve çoğu yönde de zararlı fikirler aşılandığı için hiçbir nüshası dağıtılmamış, dağıtılması sakıncalı görüldüğü içinde bütün nüshaları bekletilmektedir”* (Sebil, 1979: 9). Görüldüğü üzere Sebil’in iddiasına göre Vahdettin Akgün adlı konsolosluk görevlisi Sebil’in yurt dışındaki sayılarını toplatmış ve dağıtımına mani olmuştur. Burada belirli bir partinin yayın organı olarak ima edilen parti Necmettin Erbakan’ın Milli Selamet Partisi’dir. Tüm bunlardan yola çıkarak Sebil ve yazarlarının Türk Ceza Kanunu’nun 163 sayılı maddesi ve 5816 Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanun kapsamına çeşitli yargı süreçleriyle karşı karşıya kaldığı aşikârdır. Yurt içinde bu sorunları yaşayan Sebil yurt dışında da bazı kısıtlamalar ile karşılaşmıştır. Bu sorunlar 12 Eylül 1980 darbesine kadar sürecektir. Bu süreçte gazete kapatılmayacak ama birçok sorunlar yaşayacaktır (Eroğul, 2019: 19).

4. Sebil Gazetesi’nin Yazar Kadrosu

Sebil gazetesi 2 Ocak 1976 yılında, Kadir Mısıroğlu başyazarlığında İstanbul-Üsküdar’da bulunan Sebil yayınevinde neşredilmeye başlanmıştır (Alkış, 2018: 31). Gazetenin yazar kadrosu arasında hem başyazarı hem de sahibi olan Kadir Mısıroğlu, Sadık Albayrak, Cemil Meriç, Mustafa Yazgan, Selahaddin Eş Çakırgil, Ertuğrul Düzdağ ve Yesevizade Alparslan Yasa gibi önemli yazarlar bulunmuştur (Eroğul, 2019: 19).

4. 1. Kadir Mısıroğlu (1933-2019)

Kadir Mısıroğlu 24 Ocak 1933 tarihinde Trabzon’un Akçaabat ilçesinin Dürbinar mahallesinde dünyaya gelmiştir (Eroğul, 2019: 20). Kadir Mısıroğlu hayat hikâyesiyle ilgili verdiği bir röportaj da doğum haberinin babasına bir Kadir Gecesinde yapılan seher mukabelesi sırasında verilmesi nedeniyle kendisine Kadir adının verildiğini ifade etmiştir (Mısıroğlu, 1977: 11). Babasının adı Eyüb Sabri Mısıroğlu (1908-1975), Annesi bölgenin eşraflarından Hacısalihoğullarından Sariye Hanım’dır (Albayrak, 2008: 472). İlkokula 1941 yılında

Akçaabat İlkokulunda başlamış 1947’de yılında Akçaabat Ortaokulu’na eğitimine devam etmiştir (Alkış, 2018: 39). Ortaokul yıllarında Serdengeçti, Sebilürreşad ve Büyük Doğu dergilerini okumaya başlayan Kadir Mısıroğlu, 1950 yılında Trabzon lisesine başlamış ve bu yıllarda Türk Milliyetçiler Derneđi’nin Akçaabat şubmesini kurmuştur (Bal, 2009: 737). Mısıroğlu, Trabzon Lisesi’nde okurken bir takvim yaprağındaki Atatürk’e ait bir fotoğrafı yırtması nedeniyle 3 gún okuldan uzaklaştırma cezası almıştır (Alkış, 2018: 39).

1954 senesinde İstanbul Üniversitesi’nde Hukuk Fakóltesine başlayan Mısıroğlu, burada okurken birçok yurt açıp çalıştırmıştır (Eroğul, 2019: 19). Hukuk Fakóltesinde girerken amacının fakólteyi bitirdikten sonra asistan olarak devam etmek olduğunu belirten Mısıroğlu, daha sonra üniversite hayatında yaşadığı çetin mücadeleler nedeniyle bunun mümkün olmadığını anladığını belirtmiştir (Mısıroğlu, 1977: 12). Hukuk Fakóltesinde okumasına rağmen hukuktan çok tarihe ilgi duyan Kadir Mısıroğlu, fakólteyi bitirip avukatlık payesini almasının yanında Türkiye’nin yakın tarihi ile ilgili araştırmalar yapmış ve aynı yıllarda Toprak dergisinde “Mehmet Meriçgiller” müstear adıyla yakın tarih ile ilgili yazılar yazmıştır (Işık, 1990: 307).

1964 yılında “Lozan Zafer mi Hezimet mi?” kitabını yayımlayan Mısıroğlu’na, 1970 yılında bu kitap nedeniyle soruştırma açılmış ve mezkûr kitabı dönemin hükümeti tarafından toplatılmıştır (Bal, 2009: 738). Yine aynı yıl MTTB’nin organize ettiği bir konferansta Harf İnkılabı üzerine yaptığı eleştiriler nedeniyle dava edilmişse de her iki davadan da 1974 affıyla kurtulmuştur (Eroğul, 2019: 21). 1964 yılında İstanbul-Üřkúdar’da Sebil Yayınevini kurmuş ve 1976 yılında haftalık Sebil Gazetesini yayımlamaya başlamıştır (Işık, 1990: 307). Kadir Mısıroğlu Sebil Gazetesi’nin çıkarılış serüvenini şöyle anlatmaktadır: “Yanıma birkaç arkadaş alarak Konya’ya doğru seyahate çıktım. Uğradığım şehirlerde gördüğüm alaka had safhadaydı! O zaman cephemizde hapse düşmüş insan sayısı azdı. Bu bakımdan halk beni her yerde bir efsane kahramanı gibi karşılıyordu. Uğradığım şehirlerde alelacele tertiplenmiş konferanslar veriyordum. Bunun en müthişi Konya’da oldu. Konya Spor Sergi Sarayı kiralanmış ve bir konferans tertiplenmişti. Üç buçuk dört saat konuştum. Salonu iđne atsan yere düşmezdi. Bu büyük alaka bende kitleye hitap eden bir mevkuze çıkarmak hevesi uyandırdı. Önce günlük gazete düşündüm lakin bunun sermayeyi gerektireceği düşüncesiyle vazgeçtim. Yayınevimizin adıyla haftalık bir dergiyi daha

gerçekçi buldum. Bu düşünce ile birkaç seyahat daha yaptım. Amacım çıkaracağım dergi için abone toplamaktı.” (Mısıroğlu, 1995: 318).

1977 yılında Necmettin Erbakan’ın genel başkanı oldu Milli Selamet Partisi’nden Trabzon mebus adayı olan Kadir Mısıroğlu, ertesi sene de Senatör adayı olmuşsa da her iki seçimi de kaybetmiştir (Eroğul, 2019: 21). 1978 yılında Milli Selamet Partisi’nde Genel İdare Kurulu (GİK) üyeliğine seçilen Mısıroğlu, bu görevi 1980 darbesine kadar sürdürmüştü ve Sebil’de MSP lehine birçok haber yapmıştır (Alkış, 2018: 41). Mısıroğlu siyasi yönelimi ile ilgili “Geçmiş Günün Elerken” kitabında şu noktalara dikkat çekmiştir: *“Türkes, Eskişehir Cezaevinde bana bir avukat göndermiş, sonra da kendisini ziyaret ettiğimde gelecek ilk seçimde kendi yerini bana vereceğini söylemişti. Bense siyaseti düşünmediğimi söyleyerek bu teklifi kabul etmemiştim. MHP fikri olarak bana çok uzaktı. Hem MHP’nin ideoloji olarak dinin önüne ırkı getirmesi açısından hem de Türkes’in iki de bir Mustafa Kemal’i övmesi nedeniyle orada barınamazdım. Bana uygun olan parti MSP idi. Onun kurucusu Necmettin Erbakan’ı 1954’ten beri tanıyordum. Etrafındaki gençlerin çoğu da talebelik yıllarımdan arkadaşlarımdı.”* (Mısıroğlu, 1995: 334).

12 Eylül 1980 darbesinden sonra Almanya’ya giden Kadir Mısıroğlu, 1983 yılında dönemin başbakanı Turgut Özal’ın yurt dışındaki Türklere yaptığı yurda dönme çağırısına icabet etmediği için Türk vatandaşlığından çıkarılmıştır (Eroğul, 2019: 21). Bu süreçte İngiltere’den siyasi iltica talep eden Mısıroğlu, ailesini Londra’da bırakıp Almanya’da çalışmaya gitmiş ve yaşadığı bu zorlu süreçleri “Gurbet İçinde Gurbet” yaşamak olarak ifade etmiştir (Albayrak, 2008: 472). 1992 yılındaki genel aftan yararlanarak tekrar Türk vatandaşı olan Kadir Mısıroğlu Türkiye’ye dönerek buradaki fikri çalışmalarına devam etmiş ve 5 Mayıs 2019 tarihinde İstanbul’da vefat etmiştir (Eroğul, 2019: 22).

Kadir Mısıroğlu, üretken nitelikte bir yazarlık özelliğine sahiptir. Bu noktada 17 araştırma kitabı, 16 düşünsel eser ve deneme kitabı, 15 roman kitabı, 2 şiir kitabı ve Cüneyd Emiroğlu mahlasıyla 8 kitap olmak üzere toplamda 58 eser yazmıştır (Alkış, 2018: 42). Mısıroğlu’nun bazı eserleri şunlardır: “Lozan Zafer mi Hezimet mi? (1964-1979, üç cilt), Macar İhtilali (1966), İslamcı Gençliğin El Kitabı (1991), Amerika’da Zenci Müslüman Hareketleri (1967), Üç Hilafetçi Şahsiyet (1995), Kurtuluş Savaşında Sarıklı Mücahitler (1967), Musul Meselesi ve Irak Türkleri (1972), Yunan Mezalimi (1966), Moskof Mezalimi (1970-1972, iki cilt), Kırık Kılıç (1993), Kanlı Düşün (1993), Trabzon Mebusu Şehid-i Muazzez Ali Şükrü Bey (1978), Uzunca Sevindik (1993), Hilafet (1993),

Osmanoğullarının Dramı (1974), Geçmiş Günü Elerken (1993-1995, iki cilt), Üstad Necip Fazıl'a Dair (1993), Doğru Türkçe Rehberi Yahud Bir Uydurma Kelimeyi Boykot (1993), Cemre (1992), Zaferden Zafere (1978), Aşıklar Ölmez (1994)” (Eroğul, 2019: 22).

Kadir Mısıroğlu Sebil Gazetesi'nin başyazarı olması hasebiyle gazetenin bütün başyazarlarını bizzat kendisi yazmıştır. Bu noktada gazetede kendi adıyla yayımlandığı 537 makalesi bulunmaktadır. Gazetenin ilk sayısında Kazım Karabekir'in eserlerinden atıfla “Nasıl Hristiyan Olacaktık” konulu bir yazı kaleme almıştır. Daha ok Kemalist Devrim, CHP, Ecevit, Kapitalizm, Siyonizm konularına değinmiştir.⁴ Hilafet yönetiminin gerekliliğine inanan bir insan olan Kadir Mısıroğlu; laikliğin bir kandırmaca ve Türk halkını bozan bir sistem olduğunu yaşantısı boyunca dile getirmiş, Laiklik ve Komünizm gibi kavramlarla Türk milletinin ahlaki sosyal yapısının bozulduğunu belirtmiş ve hatta bu kavramların Türk halkını Batı'ya özendirerek kendi kültür, ahlak ve dininden uzaklaştırdığını da ifade etmiştir (Eroğul, 2019: 22).

4. 2. Hüseyin Cemil Meriç (1916-1987)

Cemil Meriç 12 Aralık 1916'da Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde doğmuştur (Eroğul, 2019: 23). Yazar ve düşünürlüğüyle bilinen Meriç, İlköğrenimini Reyhanlı da tamamlamıştır (Sarı, 2016: 154). Liseyi Antakya Sultanisi'nde okuyan ve burada Fransız ve Türk hocalardan özel dersler alan Cemil Meriç, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'ne kaydolup bir süre okuduktan sonra buradaki eğitimini yarım bırakmışsa da birkaç yıl sonra aynı fakültenin Fransız Filolojisi Bölümü'nden mezun olmuştur (Işık, 1990: 302). Hayatı boyunca tercümanlık, Fransızca hocalığı ve çeşitli dergilerde yazarlık yapan Cemil Meriç; Elazığ Lisesi, İstanbul Işık Lisesi ve İstanbul Edebiyat Fakültesi'nde Fransızca dersleri verdi (Alkış, 2018: 120).

Cemil Meriç 1974'de emekli olmuş ve tüm vaktini okumaya ve eser yazmaya ayırdı. Aruz ve hece ölçüsüyle şiirler de yazmış olan Cemil Meriç derinlemesine inceleyip analiz ettiğı Batılılaşmanın Türkiye'deki haliyle ilgili eserler yazmıştır (Eroğul, 2019: 23). Yazılarında düşünür, sosyolog yanı ağır basan Meriç; Batılı fikir ve sanat adamlarını eleştirdiğı çalışmalarında, Türk aydınlarının Batılılaşmak için yaptıklarını ele almış ve önce kendi kültürlerini tanımlarını istemiştir (Gencer, 2007: 24). Coşkulu üslubu ve arı bir

⁴http://katalog.idp.org.tr/arama?journal_name=sebil&order_by=match
05.09.2019).

Türkçe ile yazdığı yazıları “İnsan”, “Sebil”, “Amaç”, “19. Asır”, “Gün”, “Yeni İnsan”, “Hisar”, “Hareket”, “Türk Edebiyatı”, “Doğuş”-“Edebiyat” gibi dergiler ile “Yeni Devir” gazetesinde yayımlanmıştır (Eroğul, 2019: 23).

36 yaşından itibaren gözleri görmeyen Cemil Meriç’in okumalarında kızı Ümit Meriç ve öğrencileri yardımcı olmuştur (Alkış, 2018: 120). “Bu Ülke”, “Mağaradakiler” ve “Bir Dünyanın Eşiğinde” eserleriyle tanınan Cemil Meriç 1981’de Türkiye Yazarlar Birliği’nin Üstün Hizmet Ödülü’nü Mehmet Kalan ve Emin Bilgiç’le paylaşmıştır (Işık, 1990: 302). “Umrandan Uygarlığa” adlı kitabıyla 1974’te ve Kırk Ambar adlı kitabıyla 1980’de Türkiye Milli Kültür Vakfı Armağanı’nı almıştır (Eroğul, 2019: 23). 1986’da “Kültürden İrfana” adlı eseriyle aynı kuruluşun fikir dalı ödülünü kazanan Cemil Meriç 1987 yılında İstanbul’da vefat etmiştir (Işık, 1990: 302).

Cemil Meriç Sebil’deki yazılarını “Fildişi Kuleden” adlı köşesinden paylaşmıştır. Yazılarına örnek olarak Sarıklı İhtilalci, Entellektüel-Avrupalı Bir Hayvan, Neden Bir Dünya Görüşümüz Yok?, Unutulan Bir Kitap vs. gösterilebilir (Alkış, 2018: 35). 190. sayıdan itibaren “Fildişi Kuleden” adlı köşesinin ismi değişerek “Göller Bölgesinde Bir Ada” adını almış ve bu köşeden İslam ve Hümanizm, Avrupa İslam’ı Tanımaz adlı yazılar yazmıştır (Alkış, 2018: 35). Sebil’de 50’ye yakın yazı yazan Cemil Meriç, Batı hayranlığı, kültürel emperyalizmin Türk halkını ne hale getirdiğini, kendi özünden kopardığını içeren yazılar yazmıştır (Eroğul, 2019: 24).

4. 3. Sadık Albayrak (1942-...)

Araştırmacı, gazeteci ve yazar olan Sadık Albayrak, 1942 yılında Trabzon’un Çaykara ilçesinin Yenice köyünde doğmuştur (Eroğul, 2018: 24). Tahsil hayatına Cudi Bey İlkokulunda başlamış, Trabzon İmam-Hatip Okulu (1962) ile devam etmiştir (Işık, 1990: 31). 1966 yılında İstanbul Yüksek İslam Enstitüsü’nden mezun olan Sadık Albayrak, Sultanahmet Camii’nde kürsü vaizliği (1964-67), İstanbul Müftülüğü Şer’iye Sicilleri Arşiv Uzmanlığı (1970-1978) görevlerinde bulunmuştur. İslam Medeniyeti Vakfı’nı da kurmuştur. Yeni Devir, Sebil ve Milli Gazetede köşe yazarlığı yapmıştır (Albayrak, 1989: 4).

Bazı yazılarından dolayı TCK’nın laiklikle ilgili olan 163. maddesinden yargılanan ve bundan dolayı 1985 yılında bir yıl kadar hapis yatan Sadık Albayrak, 1991 ve 1995 yıllarında Refah Partisi (RP) milletvekili olmuş ancak seçilememiş, 1999 yılında Fazilet Partisi (FP) milletvekili adayı olmuş ama daha sonra adaylıktan çekilmiştir (Eroğul, 2019: 24). Osmanlı ve Cumhuriyet dönemi din ve düşünce hayatı, ilim adamları hakkında inceleme ve araştırmalarıyla

tanınmaktadır.⁵ Ayrıca daha önce eski harflerle basılmış birçok önemli eserlerin günümüz kuşaklarına aktarılmasını sağlamıştır (Alkış, 2018: 35). “Son Devir Osmanlı Uleması” adlı eseriyle araştırma-inceleme dalında 1981 Türkiye Yazarlar Birliği Ödülü’nü alan Sadık Albayrak’ın eserleri arasında; Sömürüye karşı İslam (1971), Son Devrin İslam Akademisi (1973), Türkiye’de Din Kavgası (1973), Osmanlı Toprak Meselesi (1974), Şeriatten Laikliğe (1977), Devrimin Çakıl Taşları (1979), Yürüyenler ve Sürünenler (1979) adlı kitapları vardır (Albayrak, 1989: 4).

Sebil Gazetesi’nde otuz iki yazı kaleme alan Sadık Albayrak’ın ele aldığı konu başlıkları arasında; Diyanetin Manzarası, Ayasofya’da Bir Cuma Namazı, Panislamizm ve Tarihi Hakikatler, Latin Harfleri ve Neticeleri, Laikler Laikliği Çiğneyebilir mi? yazıları vardır (Eroğul, 2019: 25). Sebil’deki yazılarında daha çok İslami değerlerin öneminden bahseden Sadık Albayrak, Bu değerlerin çarpıtılması sonucu Osmanlı’nın yıkıldığını belirtmiş ve Türkiye’deki batılılaşma sevdalılarının da bu süreci hızlandırdığını ifade etmiştir (Eroğul, 2019: 25).

4. 4. Mustafa Güner Yazgan (1940-...)

1940 yılında Gaziantep’te doğan Mustafa Yazgan, ilk ve ortaöğrenimini 1954 yılında Gaziantep’te, üniversite eğitimini ise 1963’te Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi’nde tamamlamıştır (Eroğul, 2019: 25). 1963-1966 yılları arasında Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü’nde asistan olarak göreve başlayan Yazgan, 1966-1967 arasında Diyanet İşleri Başkanlığı’nda mütercim olarak görev yapmıştır.⁶ Diyanet İşleri Başkanlığı’nda Özel Kalem Müdürü ve Batı Dilleri Mütercimi, Milli Produktivite Merkezi’nde uzman olarak görev yaptı.⁷

Sanayi Bakanlığı’nda müşavirlik görevinin ardından yeniden 1979’da yayıncılığa başladı ve Kültür Bakanlığında müşavirlik yaptığı sırada çocuk yayınlarını sürdürdü (Eroğul, 2019: 25). Yurt dışında ve yut içinde birçok konferans veren Yazgan, gazetecilik ve yazarlığa devam etmiştir. Yazılarını, Sebil’den başka “Adalet”, “Son Havadis”, “Bugün”, “Yeni İstiklal”, “Milli Gazete”, “Büyük Doğu” ve “Sebil”de yayımlayan Mustafa Yazgan, MSP’nin son dönem M.K.Y.K. üyeliğini yapmıştır (Eroğul, 2019: 25). Gerek yazıları gerek tüm Anadolu’yu gezerek verdiği konferanslarıyla Türkiye’deki İslami düşünce hayatın önde gelen isimleri arasında yer alan Yazgan, 1981 yılında çocuklara

⁵ <https://www.biyografya.com/biyografi/11371> (E.T.: 05.09.2019).

⁶ <https://www.biyografya.com/biyografi/12945> (E.T.: 05.09.2019).

⁷ <https://idp.org.tr/kisiler/mustafa-yazgan> (E.T.: 05.09.2019).

yönelik yoğun dergi ve kitap çalışmalarından dolayı Türkiye Yazarlar Birliği'nce Çocuk Edebiyatı dalında “Yılın Yazarı” seçilmiştir (Alkış, 2018: 32).

Mustafa Yazgan'ın önemli eserleri şunlardır; “Mücadelemizin Diyalektiği içinde Türkiye ve Dertlerimiz (1966), İlim ve Ahlak (1968), Ahlakî Çocuk Hikayeleri (1969), Çağımızın Ana Meseleleri (1972), Sessiz Çığlık (roman, 1972), Müslüman-Türk Çocuğunun Ahlak Kitabı (1973), Ahenk (deneme, 1974), Sertavul Geçidi (oyun, 1975)” (Eroğul, 2019, 25).

Sebil Gazetesi'nin çıkarılma sürecinde Mısıroğlu'na yardımcı olan, dönemin İslamcı camiasının aktif ve takip edilen bir şahsı olarak beliren Mustafa Yazgan, “Tuğra” serlevhalı köşesinde hem güncel olaylara yorumlar yapmış hem de gençliğin bilinçlendirilmesinde önemli bir rol oynamıştır (Alkış, 2019: 35). Mustafa Yazgan Sebil'de 125 kadar makalesi bulunmaktadır. Sebil'de yazmış olduğu yazılarda genellikle laik cumhuriyet yönetimine ve bu yönetimin dayattığı laik eğitime karşı olduğu yorumları görülmektedir. Türkiye'deki mütedeyyin kesimin çocuklarını laik eğitim dışında okutma imkânlarının bulunmamasını demokrasiyle bağdaşmayan bir uygulama olduğunu ifade etmiştir (Eroğul, 2019, 26).

4. 5. Mehmet Ertuğrul Düzdağ (1941-...)

1941 yılında Bursa'da doğan araştırmacı-yazar Ertuğrul Düzdağ, 93 Harbinden sonra Bursa'ya yerleşen ailesiyle beraber uzun yıllar bu şehirde ikamet etmiştir (Eroğul, 2019: 26). İlkokulu Bursa'da okumuştur. Üsküdar Haydarpaşa Lisesi'nden 1959'da mezun olan Düzdağ, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde 1965 yılında üniversite eğitimini tamamlamıştır (Düzdağ, 1991: 2).

1960 yılında haftalık Yeni İstiklâl gazetesinin eki olan Şule dergisinin basımında çalışmış ve bu dergide yazılar kaleme almış olan Düzdağ, İlim Yayma Cemiyeti'nin İmam-Hatip Okulu'nu bitirme sınavlarına dışarıdan girecek olan din adamları için açtığı kurslarda Türkçe dersleri vermiştir (Işık, 1990: 146). 1988'den itibaren “Zaman” gazetesinde fıkra yazarlığı yapan Ertuğrul Düzdağ, Mehmet Akif Ersoy'a ait Safahat kitabını 8. baskıdan itibaren açıklamalar ekleyerek yayına hazırlamış ve aynı zamanda 2003 yılında “Mehmet Akif'in Mısır Hayatı” adlı çalışmasıyla Türkiye Yazarlar Birliği Araştırma ödülünü almıştır (Eroğul, 2019: 27).

Ertuğrul Düzdağ; “Şeyhülislam Ebussuud Efendi Fetvaları Işığında XVI. Asır Türk Hayatı (1972), Türkiye'de İslam ve Irkçılık Meselesi (1976), Türkiye'de Masonluk Meselesi (1977), Türkiye'de

Dönmelik Meselesi (1977)” adlı inceleme eserlerine sahiptir (Düzdağ, 1991: 2). Ertuğrul Düzdağ’ın Sebil Gazetesi’nde 116 makalesi yayınlamıştır. Bu makalelerin içeriğini Yahudilik, dönmelik ve tesettür gibi konular oluşturur. Ertuğrul Düzdağ’ın inceleme bölümünde “çehreler” alt başlığı altında üzerinde durduğu konular şunlardır: “Alexandre İsrail Parvus, Moiz Kohen Tekinalp, Sabatay Sevi ve Dönmeler, Madam Berthe Georges Gaulis”tir (Alkış, 2018: 35).

Sebil’de aralıklı olarak laik düzen ve İslami kesime yapılan baskıları eleştiren ve laikliğin İslami kesime hayat şansı vermediğini savunan Ertuğrul Düzdağ, batılılaşma kavramının İslam toplumunu bozmak için uydurulduğunu, bu kavramın Türk insanının yaşamına aykırı olduğunu üzerinde durmuştur (Eroğul, 2019: 27). Düzdağ’a göre cehaletle suçlanan İslam aslında çağlar boyunca insanlığın ilerlemesinde önemli rol oynamıştır (Eroğul, 2019: 27).

4. 6. Selahattin Eş Çakırgil (1943-...)

Gazeteci-yazar Selahattin Eş Çakırgil, 1943 yılında Samsun Kavak’ta dünyaya gelmiştir (Işık, 1990: 175). İlk ve ortaokulu Kavak’ta tamamlayan Çakırgil, daha sonra Ankara Sağlık Lisesinden mezun olmuş ve daha sonra fark derslerini vererek 1967’de liseyi dışarıdan bitirmiştir (Eroğul, 2019: 27). Bu sayede Hukuk Fakültesine kaydolan Çakırgil, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinden 1973’te mezun olmuştur (Alkış, 2018: 118).

Bir süre hastane laboratuvarlarında çalışan Çakırgil, 12 Mart Askeri Muhtırasından sonra “Yeni İstanbul”, “Bugün”, “Babıali”, ve Sabah” günlük gazeteleriyle; haftalık “Ufuk” ve “Sebil” gazetelerinde yazılar kaleme almaya almıştır (Eroğul, 2019: 27). 1976’da “Milli Gazete”de çalışmaya başlayan Çakırgil, 1977 yılında bu gazetede yazdığı köşe yazılarından dolayı 163. maddeden hüküm giymiştir (Alkış, 2018: 118). Sık sık açılan davalar nedeniyle yazılarında S. Çakırgil imzasını da kullanmıştır (Işık, 1990: 175).

12 Eylül 1980 darbesi olunca önce İran’a, oradan da Almanya’ya giden Selahattin Eş Çakırgil, Almanya’da iken yazılarını Vakit gazetesinde yayınlamış, 28 Şubat Post-Modern Darbesinin etkisiyle 2015’e kadar Türkiye’ye dönememiştir (Çakırgil, 2016: 10). 2015’te Türkiye’ye dönmüş ve Star gazetesinde köşe yazarlığı yapmaya başlamıştır (Alkış, 2018: 118). Selahattin Eş Çakırgil’in; “Kavşak Noktasında Türkiye’nin Siyasi Görünüşü”, “Müslüman Türkiye” ve köşe yazılarını bir araya topladığı “Dili Yok Kalbimin” adlı eserleri vardır (Işık, 1990: 175).

Sebil’de en uzun süre yazarlık yapanlardan biri olan Eş Çakırgil’in bu gazetede toplamda 103 yazısı yayımlanmıştır.⁸ Sebil’de yazdığı yazılarda Laiklik’e sıklıkla karşı çıkan yazar, modernleşme adı altında topluma zulüm edildiğini ve Laiklik’in aslında vicdan özgürlüğünü olduğunu ifade edip bunun Türkiye’de yanlış uygulandığını belirtmiştir (Eroğul, 2019: 28).

4. 7. Yesevîzade Şakir Alparslan Yasa (1949-...)

1949 yılında Şanlıurfa’nın Bozova ilçesinde doğan Alparslan Yasa, 1967 yılında Fransa’da burslu olarak başladığı Ekonomi tahsilini yarım bırakıp 1973’te Türkiye’ye dönmüştür (Eroğul, 2019: 28). Geri döndükten sonra Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesine kayıt yaptırmış ancak o dönem ki üniversitelerde vuku bulan anarşi olayları sebebiyle eğitimini yine yarım bırakmak zorunda kalmıştır (Alkış, 2018: 122). 1992 yılında çıkan aftan faydalanarak Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesine tekrar kayıt yaptırmış ve bu fakültenin İktisat bölümünden 1998 yılında mezun olmuştur (Eroğul, 2019: 28). Daha sonra Fransız Dili ve Edebiyatı bölümlerinde yüksek lisans akabinde doktora yaparak Ankara Üniversitesi’nde 2003’te Araştırma Görevlisi olarak göreve başladı.

Yesevîzade mahlasıyla dergi ve gazetelerde araştırma makaleleri ve ayrıca kitaplar yayımladı. Bunlar içerik olarak; bazı siyasi doktrinler, milletler arası siyasetin perde-arkası, Yahudilik ve Masonlukla ilgilidir ve İslâm hakkındaki birçok çalışmasından sadece iki tanesini kitap halinde yayımlayabildi.⁹ Hacettepe Üniversitesi Fransızca Mütercim-Tercümanlık Anabilim Dalında 2000-2001 Öğretim Yılından başlayarak 2013-2014 Bahar Dönemi sonuna kadar araştırma görevlisi ve öğretim görevlisi sıfatıyla 20 civarında farklı dersler verdi (Eroğul, 2019: 29). 15 ay kadar Abant İzzet Baysal Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümünde Yrd. Doç. olarak çalışan ve orada Matbuat Tarihi dersini veren Yasa, 2016’nın Nisan ayında yaş haddinden emekli oldu (Alkış, 2018: 122).

Yesevîzade’nin kitap hacminde neşredilmiş birçok makalesi vardır. Yayımlanmış bazı kitapları ise şunlardır: “Perde-Arkasında Kalan Yönleriyle Sosyal-Demokrasi (1975), Kıbrıs Harekâtının Perde Arkası (1977), Bilderberg Group-Bir Gizli Cemiyet Ötesinden Dünyada Fikriyatlar Mücadelesinin Perde Arkası (1979)” (Eroğul,

⁸

[http://katalog.idp.org.tr/arama?order_by=match&direction=desc&journal_name=sebil&authors\[0\]=3481](http://katalog.idp.org.tr/arama?order_by=match&direction=desc&journal_name=sebil&authors[0]=3481) (E.T.: 07. 09.2019).

⁹<http://www.tyb.org.tr/tybnin-40-yilinda-ilk-40-uyemiz-s-alparslan-yasa-yesevize-35045h.htm> (E.T.:07.09.2019).

2019: 29). Yazılarının yazıldığı dergi ve gazeteler ise şunlardır: “Hilal (1967, 1975, 1980), Yeniden Milli Mücadele (1970-1971), Milli Gazete (1974-1977), Vesika (1976), Sebil (1976-1980), Yeni Devir (1977-1978), Şura (1978), Nizam-ı Âlem (1979), Defter – Edebiyat, Tarih, Politika, Felsefe (1987), Dış Politika - Risale (1988, mülakat), Yeni Düşünce (1988), Zaman (1989, mülakat), Önce Vatan (2015, mülakat), Derin Tarih (2014-2016), Yeni Söz (2017-2018).”¹⁰

Antisemit bir yazar olarak bilinen İskender Yasa; Sebil Gazetesinde “Yesevizade” mahlasıyla kaleme aldığı bütün yazılarında dünyayı yöneten gizli güçlerin ve teşkilatların olduğunu iddia etmiş ve gizli teşkilatların temellerini Siyonist ve Emperyalistlerin attığını belirtmiştir (Alkış, 2019: 38). İddia ettiği bu gizli ve karanlık güçlerin İslam ve Türkiye üzerindeki kirli planlarına dikkat çeken Yesevizade’ye göre Türkiye İslam âleminin son kalesiydi ve emperyalizme karşı durabilecek tek direnç merkeziydi. Bu nedenle bu gizli güçlerin kirli planlarının temel odağı Türkiye ve Türkiye’deki İslam toplumdur (Eroğul, 2019: 29).

Sonuç

1960-1980 arası yani iki darbe arası olarak bilinen dönemde Türkiye’de basın ve matbuat belki de en verimli dönemlerini yaşamıştır. Her kesimin dünya görüşüne uygun birçok dergi ve gazete çıkarması bunun en büyük kanıtıdır. İslamcı camiada bu durumun yarattığı fırsatlardan yararlanmış birçok dergi ve gazete çıkarmıştır. İşte bu süreçlerde İslamcılarının en uzun soluklu ve en fevri olarak nitelendirilebilecek neşriyatı Sebil’dir. Sebil Gazetesi Türk basın hayatında İslamcı bir mecmua olarak varlık gösteren en önemli dergilerden birini temsil eder. Dönemin manevi ve zihni iklimini çok iyi bir şekilde yansıtabilmiştir. Sebil dergisi Türkiye’de yaşayan Müslümanların silik ve sönük bir karakter olmaktan çıkıp çevik ve dinamik bir kesim haline getirmeyi hedeflemiştir. Bu anlamda İslamcı matbuatın en fırtınalı örneklerinden birini temsil eder.

Sebil Gazetesi toplamda 269 sayı basılmıştır. Bunun 250 sayısı Türkiye’de, son 19 sayısı ise Almanya’da yayımlanmıştır. 1976-1980 arasında kesintisiz yayın yapan Sebil Gazetesi, 1980 darbesinden sonra Türkiye’de 2 yıl boyunca belli kesintilerle yayınlanmış ve 1982’de Türkiye’deki yayımı tamamen durmuştur. O süreçlerde Almanya’ya giden Kadir Mısıroğlu, Sebil Gazetesi’ni 1988’den

¹⁰<http://www.tyb.org.tr/tybnin-40-yilinda-ilk-40-uyemiz-s-arparslan-yasa-yesevizade-35045h.htm> (E.T.:07.09.2019).

itibaren Almanya’da 19 sayı daha yayımlamayı başarmışsa da 1992’den sonra Sebil mecmuası bir daha yayımlanmamıştır.

Sebil, Türk basın hayatında büyük bir boşluğu doldurma iddiasıyla çıkarılmış bir neşriyattır. Bu boşluk neşriyat alanında İslamcılarının fikir ve düşüncelerini en keskin bir şekilde ifade edecek bir neşriyatın bulunmaması olarak tarif edilebilir. Kadir Mısıroğlu 1975’te Konya’ya bir konferans için gitmiş ve orada kendisine gösterilen ilgi ve alaka Mısıroğlu’nda bir mecmua çıkarma fikrini doğurmuştur. Bu sebeple 1 Ocak 1976’da ilk sayısı basılan Sebil Gazetesi, ismini Mısıroğlu’nun sahibi olduğu “Sebil Yayınevi”nden alsa da fikirsel açıdan Sebilürreşad mecmuasının düşünsel davasını devam ettirme iddiasını taşımıştır. Resmi olarak gazete künyesiyle taşınmasına rağmen haftalık bir dergi formatıyla yayınlanmıştır. Yayımlandığı dönemde büyük bir ilgi gören Sebil Gazetesi 15.000 aboneye sahip olup her ay ortalama 50.000 tirajına sahip olmuştur. Bunun en büyük nedeni her kesimden okuyucusunun bulunmasıydı. Ülkücü, tarikatçı ve diğer sağ guruplarının çoğunun takip ettiği bir çizgiye sahip olan Sebil, içerik olarak güncel olaylardan beslenirken fikirsel çatısını da din, tarih ve edebiyat üzerine kurmuştu. Sebil ve yazarlarına göre din; hayata, inanca, duygu ve düşüncelere hâkim olan doğrularken; tarih bu doğruları gerektiren sebeplerdir. Edebiyat ise bu doğruları en güzel şekilde ifade edebilmek için gereklidir. İşte bu sebeple onlara göre Müslüman bir münevverin sahip olması gereken en önemli üç özellik bu ilimleri kavramada gizliydi.

Sebil Gazetesi, o dönem Türk siyasetine hâkim olan birçok siyasi guruba muhalifliği ile ün kazanmıştır. Bunlardan en önemlileri Ecevit’in başında olduğu CHP ve Demirel’in başında olduğu AP’dir. MHP tabanında az da olsa karşılık bulan Sebil, Kemalizm karşıtlığı sebebiyle bu guruptan tam destek görememiştir. MSP ve başında bulunan Erbakan’a yakın olan Sebil, gazetede bu partiyi destekler nitelikte birçok haber yapmıştır. Hatta Kadir Mısıroğlu bu partide çeşitli görevler almıştır. Milletvekili adayı olmuşsa da seçilememiştir. Mısıroğlu’nun siyasete girmesindeki temel amaç, Sebil’de yayımladığı muhalif ve münekkit yazıları nedeniyle hakkında açılan davalara karşı bir zırh elde edebilme arzusuuydu. 12 Eylül 1980 darbesinden sonra Almanya’ya giden Kadir Mısıroğlu, 1983 yılında dönemin başbakanı Turgut Özal’ın yurt dışındaki Türklere yaptığı yurda dönme çağrısına icabet etmediği için Türk vatandaşlığından çıkarılmıştır (Eroğul, 2019: 21). Bu süreçte İngiltere’den siyasi iltica talep eden Mısıroğlu, ailesini Londra’da bırakıp Almanya’da çalışmaya gitmiş ve yaşadığı bu zorlu süreçleri “Gurbet İçinde Gurbet” yaşamak olarak ifade etmiştir (Albayrak, 2008: 472). 1992

yılındaki genel aften yararlanarak tekrar Türk vatandaşı olan Kadir Mısıroğlu Türkiye'ye dönerek buradaki fikri çalışmalarına devam etmiş ve 5 Mayıs 2019 tarihinde İstanbul'da vefat etmiştir (Eroğul, 2019: 22).

Kadir Mısıroğlu'nun sahibi ve başyazarı olduğu; Mustafa Yazgan, Ertuğrul Düздаđ, Sadık Albayrak, Alparslan Yasa gibi dönemin İslamcı camiasında karşılığı olan isimlerin yazılılarıyla büyük katkılar sunduğu Sebil mecmuasının yayın politikası, güttükleri mefkure olan İslamcılık ile temellendirilmiştir. Bu durumu gazetenin sadece kapak fotoğraflarından anlamak bile mümkündür. Yayın politikası komünizm-emperyalizm-siyonizm karşıtlığı üzerine şekillendiren Sebil, bu sebeple birçok davaya konu edilmiş, yazarları mahkeme koridorlarını birçok defa arşınlamıştır.

Kaynakça

Kitaplar

- Albayrak, H. (2008). *Trabzonlu Meşhurlar Ansiklopedisi*. Ankara: Vadi Yayınları.
- Albayrak, S. (1989). *Siyasi Boyutlarıyla Türkiye'de İslamcılığın Doğuşu*. İstanbul: Risale Yayınları.
- Bal, M. A. (2009). *Trabzonlu Simalar ve Aileler*. İstanbul: Trabzon Kitaplığı.
- Brynjar, L. (2000). *Müslüman Kardeşlerin Doğuşu*. Toker, İ. (Çev). İstanbul: Ekin Yayınları.
- Çakırgil, S. E. (2016). *Dili Yok Kalbimin*. İstanbul: İnkılap Yayınları.
- Çavdar, T. (2008). *Türkiye'nin Demokrasi Tarihi 1839-1950*. Ankara: İmge Yayınları,
- Düздаđ, E. (1991). *Yakın Tarihimizde Gizli Çehreler*. İstanbul: İz Yayıncılık.
- Ersoy, M. A. (2014). *Safahat*. Düздаđ, E. (Haz.). İstanbul: Bağcılar Belediyesi Kültür Yayınları.
- Kara, İ. (1997). *Türkiye'de İslamcılık Düşüncesi*. Cilt:1. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Işık, İ. (1990). *Yazarlar Sözlüğü*, İstanbul: Risale Yayınları.
- Mısıroğlu, K. (1995). *Geçmiş Gününü Elerken II*. İstanbul: Sebil Yayınları.
- Sarı, İ. (2016). *Münzevi Bir Yıldız: Cemil Meriç*. İstanbul: Nokta e-Kitap.
- Şeriatı, A. (2007). *İslam Bilim ve Bir İdeoloji Olarak İslamcılık*. Cesur, E. (Haz.). İstanbul: Bakış Yayınları.

Sürelî Yayınlar ve Makaleler

- Başgil, A. F. (1955). Din ve Laiklik. *Sebilürreşad*, 9 (204), 55.
- Gencer, T. (2007). Cemil Meriç İle Türk Modernleşmesine Bir Bakış. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1 (1), 19-34.
- Mısıroğlu, K. 1976(b). Başlarcken. *Sebil*, 1 (1), 3.
- Mısıroğlu, K. (1977). İnananlar MSP Bayrağı Altında Bir Varlık-Yokluk Mücadelesine Girmiştir. *Sebil*, 2 (72), 11.
- Mısıroğlu, K. 1976(a). Sağ Cephe’de Mütareke İhtiyacı ve Sebil. *Sebil*, 1 (5), 3.
- Sarıkaya, M. S. (1999). Osmanlı Türkiye’sindeki İslamcılık Düşüncesine Genel Bir Bakış. *Araştırmalar İnsan Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 1 (1), 97-112.
- Sebil*, 1976(a). 1 (1), 1.
- Sebil*, 1976(b). 2 (42), 7.
- Sebil*, 1976(c). 2 (43), 2.
- Sebil*, 1979. 4 (181), 9.
- Yazgan, M. (1976). Sebil Başlarcken. *Sebil*, 1 (1), 7.

Yüksek Lisans ve Doktora Tezleri

- Alkış, A. (2018). *Türk Siyasi Hayatında Muhalif Bir Yayın Organı: Sebil Dergisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi/Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- Duman, D. (1996). *Çok Partili Dönemde Türkiye’de İslamcılık*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Eroğul, İ. H. (2019). *Sebil Gazetesi’nde Yahudilik*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Uzun, N. (2011). *Türkiye’de İslamcı Hareketin Gelişimi, İlişkileri, Ayrılıkları ve Dönüşümü*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atılım Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

İnternet Kaynakları

- <http://katalog.idp.org.tr/dergiler/100/sebil> (Erişim Tarihi:24.08.2019).
- http://katalog.idp.org.tr/arama?journal_name=sebil&order_by=match (Erişim Tarihi: 05.09.2019).
- <https://www.biyografya.com/biyografi/11371> (Erişim Tarihi: 05.09.2019).

<https://www.biyografya.com/biyografi/12945> (Erişim Tarihi: 05.09.2019).

<https://idp.org.tr/kisiler/mustafa-yazgan> (Erişim Tarihi: 05.09.2019).

[http://katalog.idp.org.tr/arama?order_by=match&direction=desc&journal_name=sebil&authors\[0\]=3481](http://katalog.idp.org.tr/arama?order_by=match&direction=desc&journal_name=sebil&authors[0]=3481) (Erişim Tarihi: 07.09.2019).

<http://www.tyb.org.tr/tybnin-40-yilinda-ilk-40-uyemiz-s-alparslan-yasa-yesevizade-35045h.htm>

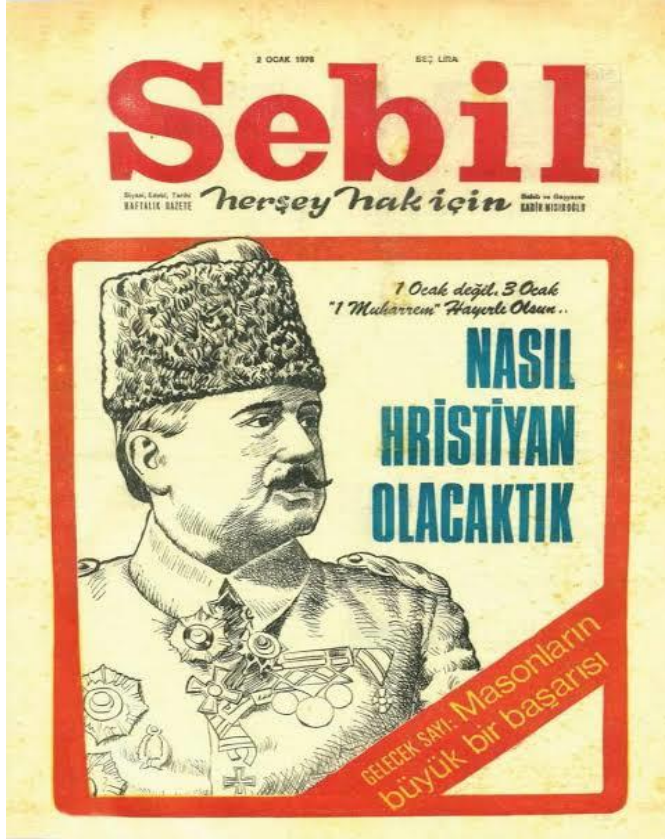
(Erişim Tarihi:07.09.2019).

<http://www.tyb.org.tr/tybnin-40-yilinda-ilk-40-uyemiz-s-alparslan-yasa-yesevizade-35045h.htm>

(Erişim Tarihi:07.09.2019).

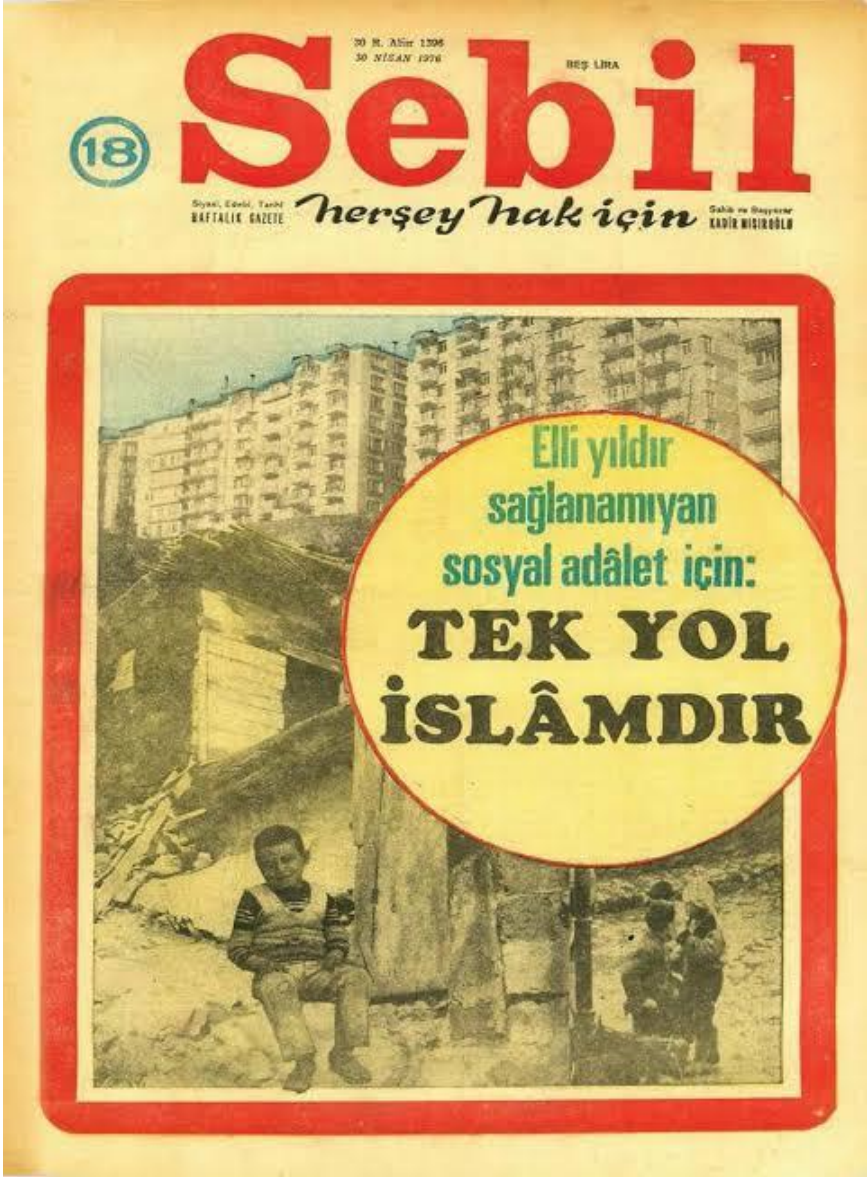
EKLER

Ek 1.

(Sebil Gazetesi'nin 2 Ocak 1976 tarihli ilk sayısı).

Ek 2.

(Sebil, 30 Nisan 1976)